

UDC 001.1

The 6th International scientific and practical conference “European scientific discussions” (April 25-27, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy. 2021. 545 p.

ISBN 978-88-32934-02-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // European scientific discussions. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-european-scientific-discussions-25-27-aprelya-2021-goda-rim-italiya-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: rome@sci-conf.com.ua

homepage: [**https://sci-conf.com.ua**](https://sci-conf.com.ua)

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Potere della ragione Editore ®

©2021 Authors of the articles

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ НАВИЧОК В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Куземко Леся Валентинівна,
к. п. н, доцент кафедри педагогіки та психології
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Вступ. Оновлення державних стандартів України, зокрема Державного стандарту дошкільної освіти (2021), Державного стандарту базової середньої освіти (2020), зумовили необхідність оновлення підходів у професійній підготовці педагогів відповідних освітніх галузей. Важливим у цьому контексті, постає завдання підготовки фахівця, здатного забезпечувати якісну і доступну освіту для сталого розвитку. Відтак, формування у майбутніх педагогів наскрізних навичок (критичного мислення, навичок співпраці, цифрових навичок), на наше переконання, сприятимуть особистісно-професійній готовності педагога до будь-яких новацій і змін в освіті.

Мета роботи. Висвітлення практичного досвіду формування наскрізних навичок в особистісно-професійному розвитку майбутніх педагогів.

Матеріали і методи. У результаті наукового пошуку, нами виокремлено актуальні наскрізні навички для сучасних фахівців з дошкільної та початкової освіти. Підґрунтям для їхнього визначення стали праці українських і зарубіжних науковців, результати проведеного дослідження серед студентів Педагогічного інституту та практичних працівників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та закладів дошкільної освіти (ЗДО).

Для дослідження наукової проблеми формування наскрізних навичок в особистісно-професійному розвитку майбутніх педагогів нами обрано групу теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення) та емпіричних (педагогічний експеримент, спостереження, опитування, анкетування, інтерв'ювання) методів; виокремлено індикатори (ціннісно-вмотивований, когнітивно-знаннєвий,

процесуальній, саморух) що дали змогу дослідити динаміку сформованості зазначених навичок. Впродовж чотирьох років на різних етапах дослідження були задіяні 354 студенти спеціальностей «Дошкільна освіта» й «Початкова освіта» – першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Результати і обговорення. Проведене дослідження передбачало розроблення та реалізацію технологічного забезпечення процесу формування наскрізних навичок в особистісно-професійному розвитку майбутніх педагогів та діагностичного інструментарію для перевірки його ефективності.

Процес формування наскрізних навичок відбувався у процесі навчальної (виконання міждисциплінарних дослідницьких проєктів, під час практичних занять та самостійної роботи) та позанавчальної (проведення майстер-класів, тренінгів, круглих столів, виконання спільних творчих завдань, веб-квестів тощо) діяльності студентів. З метою відслідковування руху в особистісно-професійному саморозвитку на допомогу студентам розроблено щоденник «Selfbook особистісно-професійного зростання майбутнього педагога». На сторінках якого розміщено діагностичний інструментарій для самодіагностики та таблиці самооцінювання рівнів сформованих навичок.

Вивчення сформованості *критичного мислення* зведена до оцінки динаміки розвитку виокремлених нами навичок: прояв допитливості і використання дослідницьких методів пошуку й обґрунтування достовірності інформації; сприйняття ситуації глобально, знаходження причин її виникнення й альтернатив вирішення; генерування, відстоювання чи зміна власних суджень на основі фактів та аргументів; коректне застосування отриманих результатів для вирішення проблем і прийняття зважених рішень.

Сформованість *навичок співпраці* в майбутніх педагогів є оцінкою динаміки розвитку здатностей: поважати права та інтереси кожного суб'єкта взаємодії, бути впевненим у собі; встановлювати міжособистісні зв'язки, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях; аналізувати та координувати власні дії з діями інших, узгоджувати власний стиль роботи зі стилями партнерів у співпраці; організовувати спільну діяльність, мотивувати і

спонукати інших до виконання спільного завдання, конструктивно управляти конфліктами; налагоджувати позитивну комунікацію між учасниками освітнього процесу для власного професійного вивіщення.

Визначення рівнів сформованості *цифрових навичок* у майбутніх педагогів, здійснювалася шляхом оцінки наступних умінь і здатностей: вільне володіння засобами цифрових технологій та їх активне використання для вирішення особистісних і професійних завдань; пошук, критичне оцінювання цифрового контенту та активне використання отриманих даних в особистісно-професійному розвитку; модифікація, створення цифрових ресурсів за допомогою відкритих і ліцензійних електронних сервісів та активне використання їх в освітньому середовищі закладів дошкільної та загальної середньої освіти; обмін інформацією, здатність організувати індивідуальну та колективну взаємодію зі здобувачами освіти, колегами й іншими учасниками освітнього процесу в навчальній та позанавчальній діяльності; активно вчитися й навчати учнів використовувати цифрові технології безпечно та відповідально.

Визначено рівні сформованості наскрізних навичок в особистісно-професійному розвитку майбутніх педагогів – базовий, середній та високій.

Рівні сформованості навичок критичного мислення:

- базовий рівень, характеризується посереднім уявленням про сутність критичного мислення з низьким рівнем сформованості мислинневих операцій; невмінням бачити помилки та невідповідності; сприйняттям інформації «на віру» з авторитетних джерел; висловленням власної точки зору лише упевнившись у її правоті; бажанням працювати за зразком або заданим наперед алгоритмом; низький показник здатностей до вирішення проблемних ситуацій;

- середній рівень, характеризується чітким уявленням про сутність критичного мислення та сформованістю аналітичних умінь; здатністю помічати помилки та невідповідності, але відсутнім бажанням пошуку альтернатив; прийняттям думок інших, якщо вони підкріплюються загальноприйнятим нормами та пошуком аргументів для підтвердження власних міркувань;

здатністю до формулювання проблеми та постановки цілей, але за зовнішнього контролю та підтримки;

- високій рівень, характеризується усвідомленим розумінням сутності критичного мислення та механізмів його здійснення; здатністю об'єктивно оцінювати ситуацію, аргументувати власну позицію; умінням знаходити невідповідності, бачити чужі та власні помилки; приймати логічно доведену точку зору інших, навіть якщо вона суперечить власній і загально прийнятним нормам.

Рівні сформованості навичок співпраці в майбутніх педагогів:

- базовий рівень: студент виявляє інтерес до спільної діяльності, однак не проявляє активності та ініціативи; розуміє необхідність враховувати індивідуальні особливості учасників співпраці, однак має труднощі в керуванні власними емоціями та ставленнями; недостатньою мірою усвідомлює важливість позитивної комунікації між учасниками освітнього процесу для власного професійного вивищення;

- середній рівень: студент проявляє цікавість та готовність до співпраці з усвідомленням власної приналежності до соціальної групи; з розумінням і повагою ставиться до індивідуальних відмінностей учасників комунікації, здатен дискутувати, відстоювати свою позицію; проявляє ініціативність, толерантність, цілеспрямованість у налагодженні взаємодії; розуміє необхідності особистісного і професійного вивищення для налагодження продуктивної взаємодії;

- високій рівень: студент вільно співпрацює з різними групами; визнає права та інтереси інших і здатен організувати спільну діяльність, підтримувати, мотивувати для отримання позитивного результату; приймає відповідальність за свої дії та роботу групи, здатен конструктивно управляти конфліктами; налагоджувати позитивну комунікацію між учасниками освітнього процесу для власного професійного вивищення.

Рівні сформованості цифрових навичок майбутніх педагогів (в основу покладено структуру цифрової компетентності освітян (DigCompEdu)), а саме:

– базовий рівень, характеризується усвідомленням необхідності застосовувати ІКТ в освітньому процесі навчальних закладів, мінімальним (базовим) рівнем володіння цифровими навичками пошуку й обробки інформації, здатністю комунікувати в соціальних мережах та користуватися готовими освітніми продуктами;

– середній рівень, характеризується впевненим використанням ІКТ для налагодження співпраці з учасниками освітнього процесу; здатністю проєктувати, конструювати і вносити інновації до наявних інформаційно-комунікаційних та мультимедійних ресурсів, які використовуються під час навчання; активним використанням ІКТ для вирішення основних професійних завдань та власного особистісно-професійного вивищення;

– високий рівень, визначає вільне оперування знаннями з ІКТ, активне і відповідальне використання Інтернет ресурсів, сервісів та соціальних мереж у дослідницькій, проєктній діяльності; здатність розв'язувати нестандартні, інноваційні професійні завдання теоретичного і практичного характеру з використанням ІКТ.

Висновки. Порівняння узагальнених результатів дослідження рівнів сформованості наскрізних навичок (цифрових, критичного мислення, співпраці) у майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти на констатувальному та контрольному етапах довело ефективність розробленого технологічного забезпечення особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів. Отримані результати засвідчили суттєве зростання показників високого рівня всіх зазначених навичок, а також зростання показників, що віднесено до середнього рівня. Водночас знизилися показники, які віднесли до базового рівня.